

De ramen van Jacques Vonk
in de
kleine Sint Janskerk in Hoensbroek

1. Et lux nebris.

Het eerste raam in het voorportaal van de kerk laat een hand zien die het zonlicht verduistert. Het beeldt de komst van het licht uit: Christus op aarde. **Et lux in tenebris lucet betekent: 'En het licht schijnt in de duisternis'**, uit het evangelie van Johannes (1.4).

2. H. Gerlachus, kluizenaar.

In het tweede raam is Sint Gerlachus afgebeeld die als kluizenaar in een holle eik in Houthem woonde. In het bovenste deel van het raam staan de eik, maar ook twee bedelaars en een broodje die zijn goedgeefsheid symboliseren. Aan zijn voeten zien we een koe en een verkenner. Gerlachus wordt vereerd als beschermer tegen veeziekten én is schutpatroon van de Hoensbroekse verkennerij. De engel achter zijn hoofd torst daarom een insigne met het opschrift 'Jamboree 1945'.

3. H. Barbara, patrones van de mijnwerkers.

Sint Barbara was de dochter van een rijke (heidense) vader, die haar in een toren opsloot om haar van het Christendom af te houden. Met foltering en trachtte men haar tot afvalligheid te bewegen, maar tevergeefs. Een heilige wordt vaak afgebeeld met een 'attribuut' dat verwijst naar diens leven of sterven. Boven in het raam zien we dan ook haar attribuut: een toren. Sint Barbara houdt een monstrans in de rechter- en een palmtak in de linkerhand, verwijzend naar haar liefde voor geloof en haar martelaarschap. Twee kanonnen geven aan dat ze beschermster is van schutterijen. Maar vooral is zij patrones van de mijnwerkers, vandaar een mijnwerker met een lamp aan haar voeten.

4. H. Antonius Abt, monnik en kluizenaar.

In dit raam is Sint Antonius afgebeeld met een varken aan zijn voeten. Hij heeft een staf met belletje in zijn rechter- en een opengeslagen boek in de linkerhand. Zijn kloosterorde verpleegde pestlijders. Deze waren verplicht met een bel te lopen om anderen te waarschuwen. De orde mocht varkens houden om daarmee ziekenhuizen te bekostigen. Achter het hoofd van de heilige zien we een rode duivel, verwijzend naar de duivelse verleidingen van Antonius. De zon boven in het raam wijst op zijn langdurig verblijf in de Egyptische woestijn.

5. H. Johannes, evangelist.

In het raam in de korte wand zien we Sint Jan de Evangelist, patroonheilige van deze kerk. In de westerse kunst wordt Johannes - de favoriete leerling van Jezus - vaak afgebeeld als enige apostel zonder baard. Johannes houdt een banderol vast waarop het begin van zijn evangelie staat. Boven in het raam verwijst een lam op het boek met de zeven zegels naar de Apo-

calyps van Johannes. Links en rechts zien we twee beesten die het lam overwinnen bij zijn komst op aarde. Aan zijn voeten een adelaar met een schild waarop het wapen van Hoensbroek.

6. Passieraam.

Op het priesterkoor bevindt zich het driedelig Passieraam. Hierin is het lijden van Christus afgebeeld. De eenzaamheid van de Verlosser is weergegeven in de top van het raam. God de Vader legt zijn scepter neer en bedekt zijn ogen. Zijn goddelijke macht kan het lijden niet wegnemen. We zien Jezus voor Pilatus. Daaronder de geseling en de bespottung met de doornenkroon, en Judas met de zak zilverlingen. Beneden zien we de verloochening van Petrus, het verraad van Judas en het verdubbelen van het kleed van Christus.

7. Verrijzenisraam.

Het driedelig Verrijzenisraam emast heeft als hoofdvoorstelling de verrezen Christus. Links van hem de engel die de vrouwen inlicht over Zijn verrijzenis. Links en rechts slapende soldaten, op de achtergrond soldaten die wegvlugten.

In de top van het raam is het Lam Gods uitgebeeld, geflankeerd door twee engelen met zegepalmen. In het onderste deel begeven vrouwen zich met zalfkruiken op weg naar het graf. Daaronder ontmoet Jezus Maria Magdalena, we zien het lege kruis met de lijkwade, en een engel met de lijdenskelk.

8. Annunciatieraam.

Dit raam heeft als hoofdafereel de boodschap van de engel aan Maria. Naast haar staan Johannes de Evangelist met schriftrol en Koning David met harp. Achter hem de profeet Isaïas. Satan wendt zich af. Met de komst van het Kind is zijn macht afgelopen. In de top van het raam zijn God de Vader, engelen en de duif (Heilige Geest) te zien.

Beneden zien we een vrouw die een kind baadt, wellicht Johannes de Doper, verwijzend naar de doop in de Jordaan. Bij de huisjes wordt Elisabeth afgebeeld die haar man Zacharias vertelt dat zij een kind verwacht. We zien Maria die haar nicht Elisabeth bezoekt. In het midden de hemelpoort - een verwijzing naar de rol van Maria als middelares - en tenslotte een engel met staf.

9. Kerstraam.

In het middendeel van dit kerstraam staat de geboorte van Jezus centraal: de Heilige Familie wordt omringd door herders, schapen, os en ezel. Daarboven zien we engelen met een banderol: 'Gloria in excelsis Deo'. Onderaan zien we Adam en Eva met een vis, als verwijzing naar de naam Christus. Met Zijn komst is de mensheid vrijgekocht van de duivel. De groten der aarde aanbidten het Kind: een Paus met tiara, een wereldlijke gezagsdrager en drie koningen in de onderste zone met hun geschenken.

10. Maria Hemelvaart.

Bij deze voorstelling van de Heilige Drie-eenheid in de top dragen twee engelen een kussen met een kroon: het symbool van Maria, Koningin van de Hemel. In het middendeel wordt Maria, omgeven door zes apostelen, ten hemel opgenomen. Tussen de andere zes apostelen die beneden toekijken, is Petrus herkenbaar aan zijn sleutel. Bij de huisjes zien we een aantal symbolische verwijzingen uit de litanie van Maria: Ivoren Toren, Ark des Verbonds en Gouden Huis.

11. H. Servatius.

Na de ramen met taferelen uit het leven van Christus en Maria, keren we terug naar de symboliek van de heiligen. In het volgende raam is de heilige Servatius (of Sint Servaas) uitgebeeld als bisschop van Tongeren, met mijter, staf en ring. Hij heeft een sleutel in zijn rechterhand. De legende vertelt dat hij die in Rome zou hebben gekregen om voor velen het hemelrijk te openen. In zijn linkerhand draagt hij een staf waarmee hij een slangachtige draak doodt. Bij zijn hoofd zien we een engel, die hem brood brengt. Boven in het raam een kruis en een kerk omdat Sint Servatius stichter was van vele kerken en verkondiger van het geloof in deze streken.

12. H. Catharina.

In het raam ernaast staat de heilige Catharina met haar attribuut: het rad. Het staat symbool voor haar martelaarschap. Keizer Maxentius, onder haar voeten, martelde haar - tevergeefs - op een rad vanwege haar sterke geloof. Het zwaard in haar rechterhand duidt op onthoofding. Het boek op haar kennis en welbespraaktheid: ze won het in twistgesprekken van 50 filosofen. Het rad en de watermolen, met twee mensen ernaast, duiden erop dat ze patrones is van wagenmakers en molenaars. Ze wordt ook vereerd als beschermster tegen de pest.

13. H. Nicolaas.

Het laatste raam toont Sint Nicolaas uit Myra, het huidige Turkije, met aan zijn voeten een kuip met drie kinderen. Volgens de legende zou hij hen weer tot leven hebben gewekt nadat zij tijdens een periode van hongersnood waren geslacht en gepekel. De drie goudstukken wijzen op een andere legende: met dit goud zou hij drie dochters van een arme edelman voor een vreselijk leven hebben behoed.

Boven in het raam houdt een engel een anker vast, eronder is een schip te zien. Sint Nicolaas is dan ook de patroonheilige van de schippers.

Jacques Vonk (1923–2000) werd opgeleid tot glazenier aan de Jan van Eyck Academie te Maastricht.

Bij zijn afstuderen in 1954 kreeg hij de Prix d'Excellence voor glas in lood van de stad Maastricht. Jacques Vonk is opgenomen bij de tweehonderd meest gewaardeerde glazeniers uit de periode 1817-1968.

Mijnwerker met lamp. Detail raam Sint Barbara (nr. 3)

Deze folder wordt u aangeboden door de Stichting Jacques Vonk. De tekst is ontleend aan het boek 'Verstilde schoonheid van Limburg, Jacques Vonk, schilder en glazenier' door Monda Heshusius en aan 'De kleine Sint-Janskerk te Hoensbroek' door Antoine Jacobs. Foto's: Ton Batens (R.K. Parochiefederatie Hoensbroek).

Voor meer gegevens kijk op www.parochiefederatiehoensbroek.nl en op www.stichting.jacquesvonn.nl

De oude of kleine Sint-Janskerk in Hoensbroek dateert van omstreeks 1300 -1350. Het kerkje maakt op elke bezoeker, gelovig of niet, een diepe indruk. Het ontroert. De ramen van Jacques Vonk versterken dit gevoel. Ze maken de kerk tot een intieme, bijna feestelijke eenheid.

In 1958 kreeg Jacques Vonk opdracht dertien ramen te ontwerpen voor het gouden priesterjubiläum van pastoor G. Lenders. Vonk wilde dat zijn ramen een kleurrijk prentenboek zouden vormen. Elk raam vertelt zijn eigen verhaal. Hij gaf de heiligen in zijn ramen bovendien een menselijk uiterlijk. Het is een kenmerk waardoor de ramen van Vonk, ook in andere kerken in Limburg, gemakkelijk herkenbaar zijn.

Met onderstaande plattegrond is het gemakkelijk de betekenis van de verschillende ramen na te gaan. De looproute is van links naar rechts.

